PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. štev. 151 - Cena 3.- lire | TRST, sreda 7. novembra, 1945 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Jugoslovansko ljudstvo ve, da ni samo, ampak da živi v veliki družini svobodnih ljudstev. Jugoslovansko ljudstvo ve, da ima v Sovjetski zvezi zvesto prijateljico in mogočno zaveznico.

Ob 28. obletnici Oktobrske Revolucije

Danes proslavlja skupno s Sovjetsko zvezo vse napredno ljudstvo sveta praznik velike zmage delovnega ljudstva — Oktobrske revolucije. 7. novembra 1917. je odjeknila v svet nezaslišana novica. Delovno ljudstvo carske Rusije, ki je bilo do tedaj izkoriščano in zatirano — brez vsakih pravic, je zmagalo v svoji borbi in samo prevzelo oblast.

Ta vest je odmevala po vsem svetu; prodrla je do njegovega zadnjega kotička. Med delovnimi množicami sveta je vzbudila radost, v nekaterih pomislekc, v tretjih pa, ki so se zavedali njenega pomena, strah in besnost. Napredne sile so videle v tej mladi državi rešitev, obetali so ji blesteče uspehe, drugi so skeptično skomigali, tretji pa so ji prorokovali sramoten polom. Vsi, ki so gledali z odprtimi očmi v svet, so vedeli, da mora slediti temu dogodku nekaj odločilnega. Ali vzpon in procvit socialistične države, ali pa propad drznega poskusa.

Toda zgodilo se je to, kar so nasprotniki najmanj pričakovali. Država, ki jo je ustanovil Lenin, je obstala. Ne samo, da je obstala, ta država se je vedno bolj razvijala. Nadaljevalec Leninovega dela Stalin, jo je peljal po poti, ki se je nezadržno vila navzgor. Sedaj je Sovjetska država, država delavcev in kmetov, ki je mnogonarodna, ki temelji na socializmu, pokazala svojo veliko življenjsko silo v trenutkih najtežjih preizkušenj, kar jih pozna zgodovina. Iz države, ki je bila v času carizma najbolj zaostala pred vsem svetom, kar se tiče gospodarstva in kulture, je postala v četrt stoletja republika z razvito industrijo in cvetočim poljedeljstvom.

Ko so tisti, ki so bili nesposobni zatreti v sebi mržnjo do vsega, kar spominja na žuljavo dlan, videli razvoj Sovjetske zveze, so pričeli dvigati krik, da je obstoj in razvoj te države usoden za kulturo, svobodo in mir vsega človeštva. Pričele so se divje gonje proti Sovjetski zvezi, podprte z neštetimi klevetami. Najbolj besni bratje teh kričačev, nemški fašisti, so prepili končno vse druge. Toda pokazalo se je, da je bila resnica popolnoma druga od tistega, kar so kričali sovražniki Sovjetske zveze. Novi red, ki so ga vzpostavili ti kričači, je bil kot strupena slana za kulturo. Potem, ko so svoj lasten narod pripravili do blaznosti, so ga izkoristili kot orodje za zatiranje in iztrebljanje drugih narodov. V svojem brezmejnem pohlepu po svetovnem gospodarstvu so izzvali največjo vojno vseh časov.

Sovjetska kultura, gospodarstvo pa je med tem cvetelo in se vedno bolj razvijalo. Enakopravni sovjetski narodi so živeli v blagostanju in njihova država je bila najkrepkejši branik miru. Zato se je vojna, ki so jo nemški razbojniki predstavljali kot križarsko vojno proti Sovjetski zvezi, pretvorila v veliko osvobodilno vojno vsega svobodoljubnega in miroljubnega človeštva proti njim samim — sodobnim barbarom. Sovjetska zveza pa, ki je bila do tega časa tolikokrat in tako nagnusno klevetana — je bila osnovna sila v mogočnem svetovnem bloku združenih držav in narodov, ki so hrepeneli po kulturi, svobodi in miru.

V minuli vojni se je pokazala silna moč Sovjetske zveze. Nemški osvajalci so zasužnjili že vse narode Evrope. Oborožili so se njihovo tehniko in orožjem in nastopili svojo odločilno bitko za zmago nad Sovjetsko zvezo in z njo za zmago nad vsem svetom. Tedaj pa je pokazala sovjetska država svojo veliko življenjsko silo. Rdeča armada — otrok Oktobrske Revolucije, je morala v začetku odstopati. Sovjetsko ljudstvo pa ni klonilo. Sovjetsko ljudstvo je preveč ljubilo svojo domovino in predobro vedelo, kaj pomeni zanj njegova država, da bi popustilo. Borci v zaledju in na bojišču so se združili v eno samo enoto, z eno samo idejo dati vse za zmago nad sovražnikom. Rdeča armada — armada delovnega ljudstva je pričela svojo zmagovito pot. Pregnala je fašistično zver iz svoje domovine, jo podila daleč v osrčje Nemčije in jo tam dokončno, skupaj z zavezniki, uničila. Zasluge Sovjetske zveze in njene Rdeče armade so v tej vojni neprecenljive.

Danes, ob 28. letnici Oktobrske Revolucije, leči Sovjetska zveza hitro težke rane, katere ji je zadala vojna. Vse sovjetsko ljudstvo se je vrglo z vso silo na delo za čim prejšnjo obnovo domovine. Nikjer, v nobeni drugi deželi, se obnova ne vrši v takem tempu kot ravno v Sovjetski zvezi.

Sovjetsko ljudstvo pa ob osemindvajsetletnici svoje zmage — Oktobrske Revolucije — stopa v novo dobo z geslom: «V boj za mir med ljudstvi, za pravičen in trajen mir!»

Veliki praznik sovjetskega ljudstva

Sovjetsko ljudstvo proslavlja danes 28. obletnico Oktobrske revolucije

Moskva. — Sovjetsko ljudstvo proslavlja 28. obletnico velike oktoberske socialistične revolucije. Prvič po dolgih in težkih letih vojne proslavlja sovjetska dežela praznik v mirnodobnih prilikah. Ni več mesta, ki bi imelo vojno lice.

Moskva, že dolgo ni več zatemnjena in je sedaj polna luči, barv, živahnosti, veselja in radosti.

Mi slavimo oktober zmage, ki je istočasno tudi velika zmaga oktobra.

Za trajen mir

Da, mi smo ponosni na svojo zmago. S tem da jo je dosegel, je sovjetski rod ubranil pridobitve revolucije. Branil je neodvisnost in čast domovine ter rešil evropsko civilizacijo. Ponosni smo na zmago, ki smo jo dosegli v vojnem zavezništvu z drugimi svobodoljubnimi narodi.

Sovjetsko ljudstvo prehaja na mirnodobno proizvodnjo, in namesto poročil iz vojnega bojišča, prihajajo sedaj poročila z bojišča mirnega dela, z bojišča obnove.

Pred nami so mogočne naloge, toda ne smemo pozabiti bistvene naloge, to je, da mora biti s sadovi našega mirnega dela zagotovljen trajen mir.

Naša dežela je z vso svojo energijo, z vsemi svojimi silami pripravljena voditi boj za okrepitev miru. Sovjetska zveza je vedno bila zvesta podpornica miru in je pokazala, da je vedno pripravljena intervenirati de bi od nje zavisela ohranitev miru.

Na svetu so ljudje, ki označujejo politiko SZ kot uganko. Nič ni bolj zmešnega kot taka trditev. Ljudstva so spoznala uganko SZ. Spoznala so, da je moč novega reso moč in domovinsko ljubezen tega ljudstva. Ta ljudstva so razumela, da gre za junaško ljudstvo, za ljudstvo bojevnikov.

Razumela so neizmerno stvariteljsko moč ljudstva, moč, ki mu jo je podelila oktobrska revolucija. Sovjetska zveza je z dejanji dokazala, da je zvesta obveznostim, ki jih je prevzela.

Bojevali smo se s strastjo, z zanosom in s trdno odločnostjo, da zmagamo. Z isto strastjo in z istim pogumom se bomo bojevali za mir.

Z istim pogumom bodemo razkrinkali vse one, ki škodujejo miru in varnosti.

V tem pogledu ni nič jasnejšega, kot je položaj, v katerem se nahaja SZ. Sovjetska zveza se bori le za trajen mir.

Boj za demokracijo

Svet je izšel iz vojne drugačen, kot je stopil vanjo. Mi pomagamo ustvarjati demokracijo v deželah južnovzhodne Evrope, ki smo jih osvobodili izpod hitlerjevskega jarma.

Podpiramo zagrizeni boj za demokracijo ljudstev zahodne Evrope. Podpiramo razvoj in okrepitev demokratičnih sil.

Vendar pa vidimo, da so na oblasti še vedno zelo fašistični režimi, na primer v Francovi Španiji, na Portugalskem in v Argentini.

Vidimo tudi, kako v demokratičnih deželah dviga svoje glave reakcija. Čitamo tudi perfidne članke ki svetujejo, naj se uredi vprašanje bolgarske demokracije z atomsko bombo.

Ali mogoče ne vidimo, da nekateri ameriški časopisi, pred vsem ves tisk Hearstovega trusta, podpira zamisel, naj se ustanovi na svetu tako zvana ameriška nadvlada?

Ali morda ni dokazov o propagandi za znamenito politiko ravnotežja sil, to je zahodnega bloka?

Niso vsi zadovoljni

Nehote se pojavi vprašanje: «Zakaj ti glasovi? Morda nočejo vsi miru? Mogoče niso vsi zadovoljni z zmago nad fašizmom?»

Ne! Niso vsi zadovoljni!

Fašizem ni umrl v enem dnevu in tudi se v enem dnevu ni pojavila vojaška moč Nemčije in napadalne Japonske.

Za fašizem, za razvoj agresije, so bili ustvarjeni pogoji.

Ne samo kapitalizem, tudi nekateri drugi krogi so bili naklonjeni agresiji in so jo podpirali v upanju, da bo to služilo njihovim lastnim namenom.

Tako smo prišli do razvpite politike Monakovega, katero so vodile zahodne velesile.

Hitlerjev poraz je tudi poraz monakovskih pripadnikov, poraz reakcionarnih krogov, ki kot hitlerjevski ostanki, niso opustili misli o povračilu.

Vodijo nizkotno delovanje in izrabljajo neizbežna nasprotstva, ki se pojavljajo med velesilami.

To so prav isti elementi, ki pravijo sedaj, da, če je med vojno obstajala potreba koalicije, ker je imela ta koalicija med vojno temelj, tega temelja sedaj ni več.

Mi pa vidimo, da ta temelj obstaja, da je temelj miru, ki ga hočejo narodi; miru, za katerega so pretrpeli take žrtve. V skupnem boju za mir je program in ta program je likvidacija fašizma v vseh njegovih pojavih, v boju proti vsem reakcionarnim silam, ki so podpirale preporod fašizma in ki hočejo sedaj očuvati svoje sokrivce, da bi očuvali ognjišča bodočih spopadov in bodočih vojn.

Mir smo dosegli za drago ceno.

Čuvati ga je treba proti vsem grožnjam. Sovjetska zveza bo izvršila to nalogo do kraja.

Uspehi sovjetskega ustroja

Moskovski časopis «Trud» piše v svojem uvodniku: «Domovinska vojna je dokazala, da sovjetski ustroj ni samo najboljša oblika za gospodarski in kulturni napredek dežele v času miru, ampak tudi najboljša oblika za vodstvo vseh ljudskih sil da se odbije sovražnikov napad v času vojne. Vkljub težkim okoliščinam za časa vojne je ZSSR nadaljevala z ogromnimi gradnjami, postavljale so se nove topilne peči, gradili novi rudniki, petrolejska polja, elektrarne, tovarne, železnice in daljnovodi. V vojnem času so bili storjeni načrti za tovarne, kakor so Čeljabinske železarsko-jeklarske tvornice, južnouralska tovarna, severnouralska tovarna za magnezij, sibirska tovarna aluminija, tvornice nikla v Norilsku, altajska tovarna za traktorje, uralske tvornice turbin, električne centrale v Uralu, dolini Volge in Kazakstanu, Vladimirske traktorske tovarne, tovarna za poljedelske stroje v Krasnojarsku, električna centrala v Alapjavki in mnoge druge. Celotna naložba za izvedbo teh načrtov je bila v preteklih treh letih večja, kakor v treh predvojnih letih. Sovjetska industrija začenja nove naloge. Ljudstvo si celi rane, ki so bile prizadete narodnemu gospodarstvu s strani zavojevalcev. Najvažnejše premogovno in industrijsko okrožje v deželi — Donečka kotlina spet vstaja iz ruševin. Rudarji in zidarji obnavljajo ali nanovo gradijo 123 velikih rudniških naprav in 506 manjših in srednjih. Obnovljeni rudniki so že dobavili 40 milijonov ton premoga. Letos je bil 9 mesečni program premogovnih rudnikov daleko presežen. 34 velikih rudnikov že proizvaja več premoga kot pred vojno. Tudi ukrajinski železarski delavci dvigajo proizvodnjo. Tovarne «Svet Saktera» in Kirove tvornice oskrbujejo rudarje z rudarsko opremo. V ogromnih tvornicah v Vorošilovgradu gradijo novo vrsto lokomotiv. Istočasno se izboljšuje stanovanjsko vprašanje in kulturni napredek. Tekmovanje za zmago je široko razširjeno v vseh panogah narodnega gospodarstva in udeležujejo se ga milijoni ljudstva. Iz vseh strani Sovjetske zveze prihajajo poročila o zmagah na bojišču proizvodnje. V oktobru 1945. je proizvodnja premoga v ZSSR narastla za 20% v primeri s proizvodnjo v preteklem letu. Proizvodnja petroleja je v primeri z oktobrom preteklega leta prav tako narastla za 14%, železarsko-jeklarska proizvodnja pa za 8-10%. Povečala se je tudi proizvodnja neželeznih kovin. Desetmesečni program je bil izpolnjen po načrtu. V premogovnem trustu «Donbasantracit», v moskovskih tovarnah «Krasni proletari», rudarji v Krivem Rogu, v petrolejskih poljih Bakua in v drugih poljetjih so dovršili proizvodnjo po načrtu. Na tisoče tovarn začenja z mirnodobsko proizvodnjo. V drugih deželah po svetu pomeni konec druge svetovne vojne začetek brezposelnosti. Sovjetska zveza ne pozna kriz ali brezposelnosti. Delavci, ki so med Domovinsko vojno služili v vojski, se vračajo na mirnodobsko delo in jih vse tovarne z veseljem sprejemajo. Vsepovsod v naši deželi je za vsakogar dovolj dela. Četrta petletka bo značila dobo popolne obnove narodnega gospodarstva in njen nadaljni razvoj, da se doseže višja raven, kot je bila pred vojno.

Sovjetsko poljedelstvo

Moskva, Tass. — Sovjetsko poljedelstvo hitro napreduje in rane, ki so mu bile prizadejane v vojni, bodo kmalu izlečene — izjavlja ljudski komisar za poljedelstvo ZSSR Ivan Benediktov. V prejšnjih zasedenih pokrajinah so že vzpostavili preko 3000 strojnih in traktorskih postaj. Po vsej deželi je sedaj že 7.000 strojnih in traktorskih postaj. V osvobojene predele so poslali več kakor 26.000 traktorjev, več kakor 40.000 različnih poljedelskih strojev in preko 3,000.000 glav živine. Obdelana površina v osvobojenih predelih je dosegla 69% predvojnega stanja, površina, določena za zrnata žita, pa obsega 75% predvojnega stanja. Tudi število živine se hitro povečuje. Kmetje, ki delajo v skupnosti, so prejeli posojila in les od države ter so sestavili skupine za gradnjo hiš ter že gradijo v velikem obsegu. Izgradili so že okoli 1 milijon hiš na mestih, kjer so bile hiše požgane od okupatorja. Vzpostavitev poljedelstva v osvobojenih predelih gre vzporedno z živinorejo po vsej deželi. Površina, ki je bila določena za žita vseh vrst, se je tudi povečala za več milijonov hektarjev, če jo primerjamo z lanskim letom. Površina, določena za gojitev bombaža, se je povečala na 52.000 ha, površina, določena za sladkorno peso za 120.000 ha in površina, določena za krompir in drugo zelenjavo pa se je povečala za 20.000 ha. V osmih mesecih t. l. se je število glav pri živinoreji krav v kolhozni zalogi povečalo za 6%, število glav drobnice pa za 20%. Tudi mehanizacija poljedelstva se je povečala. Tudi traktorji iz strojnih in traktorskih postaj so to leto izorali 20 milijonov ha več, kakor lansko leto. Več kakor 3.5 milijonov hektarjev površine pa je bilo požete s pomočjo kolhozov.

V Stalingradu

Stalingrad, 6. Tass. — Včeraj so v stalingrajski traktorski tovarni, ki so jo porušili Nemci in ki je bila nato popravljena, izdelali tritisoči traktor.

Odlikovani sovjetski diplomati

Moskva, 6. Tass. — Predsedstvo Vrhovnega Sovjeta ZSSR je odlikovalo 31 diplomatskih predstavnikov in članov ljudskega komisariata za zunanje zadeve ZSSR z redi in odlikovanji za uspešno izvrševanje vladnih nalog med domovinsko vojno.

Molotov, Višinski, Vinogradov, Gromiko, Gusev, Zorin, Malik, Novikov, Petrov in Sačikov so bili odlikovani z Leninovim redom.

21 oseb, med njimi Bogomolov, Dekanozov, Lebedev, Lozovski in Sobolev, je bilo odlikovanih z redom domovinske vojne I. razreda.

Zunanja Mongolija

Sanghai, 6. Tass. — Chungking se je vrnila kitajska delegacija na čelu z Lifachangom, ki je nadzorovala plebiscit v zunanji Mongoliji. Kot poroča časopis «Tukunpao», je bila delegacija presenečena zaradi znatnega napredka, ki ga je dosegla zunanja Mongolija v zadnjih 20 letih. Vlada zunanje Mongolije služi ljudstvu in zato uživa vso njegovo podporo.

Madžarske volitve

Budimpešta, 6. Tass. — Na Madžarskem so se včeraj vršile volitve v narodno skupščino. Kandidatne liste je postavila neodvisna stranka malih kmetov, socialdemokratska stranka, komunistična partija, narodna kmetska stranka, radikalna stranka, meščanski demokrati in ljudski demokrati. Zadnji dve stranki sta imeli skupno listo.

Davi so prispeli dosedanji volivni izidi v Budimpešti. Po teh podatkih je 49.7% budimpeštanskih volivcev volilo za stranko malih kmetov, 25,3% za socialne demokrate, 21% za komuniste in pribl. 4% za druge stranke.

Uradne rezultate za vso Madžarsko pričakujejo 7. novembra.

Amerika in Kitajska

New York, 6. Tass. «New York Herald Tribune» v uvodnem članku ostro kritizira delovanje in politiko veleposlanika ZDA Hurley-a na Kitajskem.

Časopis smatra, da so Lippmanove obtožbe, da podvzemajo ZDA nekoordinirane sklepe v raznih vprašanjih zunanje politike, upravičene, in ugotavlja, da je Kitajska jasen primer takega postopanja.

Hurley je obljubil kuomintangškemu režimu popolno pomoč ZDA navzlic temu, da so ZDA odklonile na številnih področjih sveta politično, še manj pa vojaško vmešavati se v notranje spore.

Navzlic zagotavljanju o nasprotnem, se ZDA pri sedanjem sporu bore proti kitajskim komunistom. Komunisti ne bodo srečnejši, če bodo ubiti od Kitajcev, ki jih dovažajo na bojišča ZDA, kot če bi bili ubiti od Američanov, ki so jih pripeljali Kitajci.

«Daily Worker» poroča, da je zaupno poučen o tem, da je Truman na Čangkajškovo zahtevo ponovno določil Hurley-a za veleposlanika ZDA na Kitajskem.

Velik del ameriškega časopisja, posebno pa «New York Herald Tribune», poudarja, da je Hurley-eva politika na Kitajskem vmešavanje v notranje zadeve in podpiranje državljanske vojne.

Partizanstvo v Španiji

New York, 6. Tass. — Revija New York Republic objavlja članek anonimnega pisatelja, ki je pred kratkim prispel iz Španije in ki zatrjuje, da želi 90% Špancev republiko. Celo reakcionarji kot monarhistični voditelji Gil Robles priznavajo, da bi republikanci na svobodnih volitvah dobili najmanj 70% glasov. Clankar pravi, da ima Franco le 5% pristašev in da se drži na oblasti le z brutalnimi ukrepi.

Clankar poudarja naraščanje partizanskega gibanja v Španiji in pravi, da se partizanske vrste stalne množe in da izboljšujejo svojo opremo. Nekatere partizanske skupine delujejo 50 km od Madrida. Številčno zelo znatne skupine delujejo v Cantabriškem hribovju, ter v Sierra Morena in v Kordobski provinci. Cenijo, da znaša Francova armada v Pirenejih 180.000 mož, med njimi nekaj tisoč Nemcev.

Aretacije in streljanje se nadaljujejo. Med 25. avgustom in 3. septembrom je Francova policija aretirala preko 1000 oseb, od tega 500 v bližini Madrida. Preko 1000 političnih jetnikov ustrelijo vsak mesec. Franco je ustanovil nove policijske oddelke sestavljene iz častnikov in vojakov, takozvano Modro divizijo, ki se je borila ob strani nemške vojske proti SZ.

Molotov je govoril

Moskva, 6. — Komisar za zunanje zadeve Molotov je danes govoril ob priliki proslave Oktobrske Revolucije.

Ker nimamo uradnega besedila govora, bomo o vsebini poročali jutri.

Jugoslovanska republikanska stranka

Beograd, 6. — Vodstvo jugoslovanske republikanske stranke je sporočilo, da je bila stranka od oblasti priznana in da je dobila dovoljenje za izdajanje tednika «Republika», ki bo po dvajsetih letih danes zopet pričel izhajati.

Mladina Č.S.R. v Jugoslaviji

Beograd, 6. Tanjug. — Iz Prage je prišla v Beograd z rednim potniškim letalom delegacija češkoslovaške vseučiliške mladine, ki bo ostala 14 dni v Jugoslaviji. Med svojim bivanjem bo poleg Beograda obiskala Zagreb in vsa mesta, kjer živa Čehi in Slovaki.

Program francoske levice

Pariz, 6. Unipress. — Istočasno s prvim zasedanjem nove francoske ustavodajne skupščine so imele glavne levičarske stranke: komunisti, socialisti in radikali skupen sestanek, na katerem so se zedinile za program levice, ki zahteva obširno nacionalizacijo glavne industrije, takojšnje bistveno zmanjšanje vojaških izdatkov, odstranitev fašističnih režimov, zlasti v Španiji in na Portugalskem. Nadalje zaplembo lastnine izdajalcev, svobodo izražanja javnega mnenja in svobodo tiska, iz katerega naj se odstrani vpliv velikih podjetnikov ter ukinitev državne podpore katoliškim cerkvenim šolam.

Levičarji zahtevajo povečanje dohodkov javnih uslužbencev in vzpostavitev načrtov za socialno varnost.

Kakor javlja agencija «France Presse» je Maurice Thorez v svojem poročilu, ki ga je podal danes na zasedanju Centralnega komiteja komunistične partije, izjavil, da zahteva ohranitev miru ozko sodelovanje treh velesil, ki so nosile vso težo vojne. Obsodil je politiko blokov. Thorez odobrava sovjetsko-francoosko zvezo, ker ne obstajajo nikake razlike v interesih teh dveh držav». Poleg tega je Thorez izjavil, da je komunistična stranka Francije pripravljena, da sprejme nase najtežjo odgovornost pri upravi države. Thorez se je izjavil za demokratično narodno ustavo in za vlado, ki bi bila sestavljena v skladu z ustavodajno skupščino in ki bi sprejela program narodnega sveta gibanja odpora.

Demisija francoske vlade

Pariz, 6. Reuter. — Pariški radio poroča, da je general de Gaulle danes izročil predsedniku ustavodajne skupščine demisijo sebe in svoje vlade.

Ustavodajna skupščina bo sedaj izvolila novega vladnega šefa. Reuterjev pariški dopisnik pravi, da po izidu referenduma ni nobenega dvoma, da bo to de Gaulle.

Grške zahteve po vojni odškodnini

Atene, 6. Reuter. — Grški minister za finance Gregorij Gassimatis je izjavil, da bo Grčija zahtevala od Nemčije 3 milijarde dolarjev, od Italije 300 milijonov dolarjev in od Bolgarije 400 milijonov dolarjev vojnih reparacij.

Beneševa zahvala dr. Ribarju

Beograd, 6. Tanjug. — Predsednik začasne skupščine dr. Ribar je prejel odgovor predsednika češkoslovaške republike dr. Edvarda Beneša na brzojavko ki jo je dr. Ribar poslal ob priliki češkoslovaškega narodnega praznika.

V svojem odgovoru pravi dr. Beneš med drugim: «Globoko me je presunila Vaša topla poslanica. V njej sem našel iskren izraz bratskih čustev, ki vežejo naši dve ljudstvi. Ta čustva so se okrepila v tem strašnem boju, ko so naši narodi prelivali skupaj kri za svojo rešitev izpod sužnosti in za svojo svobodo, ki jim jo je hotel odvzeti pangermanizem, skupni sovražnik slovanskih narodov.

To je bil še en dokaz, da hočemo živeti skupno in z medsebojnim zavezništvom, zmagovito rešiti vprašanja miru kot smo rešili z našim odporom in s pomočjo naših velikih zaveznikov vprašanja vojne.

Goreče si želim, da bi bila Vaša dežela in pogumno jugoslovansko ljudstvo prerojena v vsej njuni moči,

Pokojnine jugoslovanskih državnih uradnikov

Beograd, 6. Tanjug. — Današnji uradni list objavlja odlok, ki določa pravico do pokojnin in odlok o upokojitvi državnih uradnikov. Po teh odlokih imajo državni uradniki pravico do pokojnine po 10 letih službe. Pravico do družinske pokojnine ima zakonita žena, zakonski in nezakonski otroci in starši upokojenega državnega uradnika po njegovi smrti. Osebna pokojnina znaša 2 do 5.000 dinarjev, posebne doklade pa se bodo izplačevale za družine.

Pogoji premirja z Italijo

London, 6. Reuter. — Danes so objavili istočasno v Rimu, Washingtonu in v Londonu pogoje premirja, ki je bilo podpisano z Italijo septembra 1943. Besedilo 12 točk je sledeče: 1. Italija mora takoj ustaviti sovražnosti. 2. Italija mora preprečiti, da se Nemčija poslužuje italijanskega ozemlja in sredstev, ki bi lahko služila proti Združenim narodom. 3. Vsi ujetniki in internranci Združenih narodov se morajo takoj izročiti zavezniškemu vrhovnemu poveljniku. Nobeden od teh se ne sme ne sedaj ne pozneje poslati v Nemčijo. 4. Italijanska mornarica in aviacija se morata koncentrirati na krajih, ki jih bo določil zavezniški vrhovni poveljnik in se morata razorožiti po njegovih navodilih. 5. Zavezniški vrhovni poveljnik bo lahko rekviriral italijansko trgovinsko mornarico in bo določil njeno uporabo v okviru vojaških in pomorskih potreb. 6. Takojšnja predaja zaveznikom Korzike in italijanskega ozemlja, ki bo lahko služilo zaveznikom kot baza za operacije in za vse druge namene, ki jih bodo smatrali za potrebne. 7. Vse zračne in pomorske baze na italijanskem ozemlju se morajo staviti takoj na razpolago zaveznikom, ki bodo lahko z njimi svobodno razpolagali ne glede na razvoj evakuacije italijanskega ozemlja po nemških silah. Ta pristanišča in letališča bo moralo braniti italijansko vojaštvo, dokler ne bodo te naloge prevzeli zavezniki. 8. Takojšnji odpoklic vseh italijanskih armad, ki so zapletene v boj, na katerem koli bojišču. 9. Italijanska vlada se obvezuje, da bo uporabila, če bo to potrebno, vse svoje vojaške sile, da zagotovi takojšnjo in točno izvršitev vseh pogojev, ki so predvideni v tem premirju. 10. Zavezniški vrhovni poveljnik si pridržuje pravico podvzeti katerikoli ukrep, ki bo potreben za nadaljevanje vojaških operacij, in italijanska vlada se obvezuje, da bo podvzela vse administrativne ali druge ukrepe, ki jih bo vrhovni zavezniški vrhovni poveljnik zahteval. Vrhovni poveljnik bo postavil zavezniško vojaško vlado za one dele italijanskega ozemlja, kjer bo smatral, da je v vojaškem interesu zavezniških narodov potrebna zavezniška uprava. 11. Zavezniški vrhovni poveljnik bo imel polno pravico dajati navodila o razorožitvi, demobilizaciji in demilitarizaciji. 12. Drugi pogoji političnega, gospodarskega in finančnega značaja, ki jih bo morala Italija izvršiti, bodo pozneje sporočeni.

Spričo zastoja pogajanj v Svetu zunanjih ministrov smatrajo obveščeni krogi v Londonu za zelo dvomljivo, da bi bili pogoji premirja, z Italijo ki so še v veljavi, v kratkem ukinjeni. V Londonu je mnogo simpatij za italijansko željo, da bi se končalo sedanje nedoločeno stanje, toda čuti se, da so precejšnje ovire za sklenitev začasnega miru. Te ovire so prav tolikšne, kot ovire za dokončni sporazum. Preostaja pa možnost, da bi bili nekateri pogoji premirja spremenjeni.

Protest italijanskih delavcev

Torino, 5. Radio Milano. — Tajništvo delegacije Splošne zveze dela za severno Italijo je po proučitvi položaja velikega nezadovoljstva med delovnimi množicami zaradi nerazložljivega odgodenja pogajanj, ki bi se morale vršiti ponovno danes v Turinu s predstavniki zveze industrijcev ob prisotnosti ministra za delo, sprejelo sklep odborov predstavnikov vseh pokrajinskih delavskih zbornic Piemonta in sklenilo, da se ta sklep razširi na vsa druga področja severne Italije, in sicer na Lombardijo, Benečijo, Emilijo in Ligurijo in da vsi delavci vseh vrst prekinejo delo danes, v torek od 14. do 15. ure. Prekinitev dela se mora izvršiti v redu in brez zapuščanja delovnega mesta.

Fašisti v Rimu

Rim, 6. Dopisnik Tanjuga iz Rima poroča, da so rimski fašisti 28. oktobra izobesili svojo zastavo na srednjeveškem stolpu «Torre delle Milizie», ki je najvišja stavba v Rimu. Ob vznožju stopnic tega stolpa so položili mimo, da bi s tem otežkočili pristop k njemu. Zidove tega stolpa so popisali s fašističnimi napisi in odkritimi ter drznimi grožnjami. Čuvaja tega stolpa so aretirali.

Italijanski tihotapci

Zurich, 6. Reuter. — Velike bande italijanskih tihotapcev so napravile italijansko švicarsko mejo tako nesigurno, da nameravajo švicarske oblasti poslati polk rednih eltinih čet, ki naj pojača 2.500 obmejnih stražarjev.

Celica 41

Državni tožilec je nervozno brskal po spisih; pozabil je tokrat na svetilko pred seboj.

V celici 41 je šlo tiste dni življenje normalno naprej, le spat smo legali bolj zgodaj, ker smo se vračali iz sodne dvorane precej utrujeni in otrplih udov, vsled nerodnega sedenja na zatožni klopi. Spali smo vse noči in smo le poredkoma slišali običajne ponočne obhode straž po celicah, čeravno so pazniki, kakor ponavadi, z velikim hrupom odpirali in zapirali vrata. Simon je spal vedno z glavo pod odejo in je prejšnje čase ponavadi mrmral ko ga je paznik ponoči odkrli, da bi ugotovil, ali ni morda pod odejo kup cunj namesto njega, a tiste dni ga tudi to ni zbudilo. Pinkota ni bilo treba iskati: bil je itak, kakor vedno. napol odkrit.

Neke noči pa smo se vsi trije nenadoma zbudili in sedli na ležišča. Iz sosedne celice se je slišalo silno kričanje, po hodnikih so odmevali koraki paznikov, ki so prihajali in odhajali. Po krikih smo spoznali glas študenta Uršiča, ki je bil v tej celici zaprt z drugima dvema tovarišema, katera smo slišali, kako ga mirita. Ti ponočni kriki so se potem ponavljali ves čas procesa in so postajali od noči do noči bolj grozni. Jaz in Simon, Uršiča nisva podrobneje poznala, a Pinko ga je dobro poznal. On se je tem prizorom najbolj čudil, ker je poznal Uršiča kot enega najbolj mirnih tovarišev. Ker se je Uršič obnašal podnevi povsem normalno, nismo izključevali domneve, da je začel uganjati te mučne ponočne prizore nalašč, s kakim posebnim namenom.

Par dni po govoru državnega tožilca — ki je seveda na najbolj nedostojen in prostaški način izbruhal na nas ves svoj mefistovski strup — so nas sredi noči zopet zbudili kriki iz sosednje celice. Nejevoljno sva se obračala na ležišču jaz in Pinko, dočim je Simon navidezno mirno spal. Kar nenadoma pa je vrgel raz sebe odejo in ves bled poskočil pokoncu. «Prav ima! Prav ima!» — je kričal, kar mu je grlo neslo in gledal divje okoli sebe. Prihitel je paznik in odpahnil okence na vratih, da vidi, kaj se godi, a Simon je skočil k vratom in začel tolči po njih z divjem kričanjem: «Izgini, žival!» — je rjul nad paznikom. «Kaj si pasel oči nad mano? Razbojniki, hoteli bi piti našo kri, a je ne boste, je ne boste! Tudi vas bo vzel hudič, še prej, kot si mislite!» ...Z muko sva ga s Pinkotom za silo pomirila, a da bi šel počivat, o tem ni hotel niti slišati. Šele proti jutru se je pomiril in legel.

Ta prizor se potem ni več ponovil, a Simon od tiste noči ni bil več kot prej. Pogovarjal se je mirno, a na čelu mu je tičala sepca, ki ni hotela več izginiti.

Nekega dne je Uršič, ki je dotlej vedno mirno sedel na zatožni klopi v sodni dvorani, nenadoma planil in začel kričati. Odpeljali so ga iz dvorane, in ni ga bilo več v celico poleg naše. Revež ni hlinil; zmešalo se mu pe zares. Od takrat smo dan in noč poslušali njegovo obupno kričanje iz neke podzemske celice, kjer je ležal v prisilnem jopiču, zvezan za železno posteljo. Glas mu je postajal vedno bolj hripav, nisi več mogel razbrati, kaj kriči. Le ponoči, ko se je hrum okoli zapora nekoliko polegel, smo lahko razbrali, kako je vsako toliko zajokal in obupno klical mater...

Videl sem ga zopet in zadnjič 16. decembra 1941. proti jutru, v gnusni stražnici na bolonjski postaji. Gledal nas je divje, vsakega posameznika, a ni videl nobenega: iz široko odprtih oči mu je sijal značilni pogled znorelega človeka.

Skupina, h kateri je on pripadal in v kateri ni bilo nobenega, ki bi bil obsojen na manj kot trideset let zapora, je morala z jutranjim vlakom proti jugu, v eno najhujših ječ, v Civitavecchia. Pustil se je ukleniti kot jagnje in je šel z drugimi ob dolgi verigi, z razkuštranimi lasni, ki so mu padali na čelo, oči uprte v daljavo, kakor bi nekoga iskale. Morda so iskale mater, ki je tam v daljni domovini obupno jokala in vila roke. Niso je videle nikoli več! Ugasnile so tam daleč na jugu, potem ko jo je nesrečni Uršič zadnjič klical, preden je izdihnil v prisilnem jopiču, na železni postelji, v umazani celici noriščnice za zločince...

Ob isti verigi je šel z njim tudi Jakob Semec, kmet, kakor Vadnal in njegov sovaščan. Tudi Semec je bil obsojen na trideset let zapora, a se je smejal, kakor bi šlo le za par let. Zadostovala so tri leta, da ga je ječa popolnoma izpila. Tovariši so se vrnili brez njega; prišel je v ječo zdrav kot hrast, umrl je jetičen v ječi na Pianosi.

Državni tožilec je v svojem govoru z najbolj črnimi barvami opisal nevarnost, ki je grozila lepemu tržaškemu mestu od «zločinske» tolpe, ki se je upala dvigniti proti fašističnemu režimu, a jo je neizprosna roka fašistične pravice priklenila na te zatožne klopi. Primerjal je posamezne obtožence z gnusnimi «opolzkimi glistami!», nas zmerjal z najbolj prostaškimi imeni.

«Naj nikogar ne moti — je vzkliknil — da se prav za prav n. nič hudega zgodilo. Treba se je vprasati, kaj bi se... bilo lahko zgodilo v tem našem ubogem Trstu, v tej coni, s temi barabami, ki so se nahajale povsod, ki so imele orožje in municijo povsod, s temi lopovi, ki so si natanko zamislili, kako bodo postavili za hrbet italijanskemu vojaku svojo „peto kolono"?»

Predlagal je za zaključek — enajst smrtnih kazni. Ko je že odhajal, so ga spomnili, da je enega glavnih obtožencev... pozabil. «A saj res!» — se je spomnil. «Tudi za tega seveda — smrtno kazen!»

Kljub govoru državnega tožilca je postalo kmalu v celici 41 zopet bolj veselo. Simon in Pinko sta imela od doma obiske. Obiskali sta ju zaročenki. Vrnila sta se od obiska vsa nasmejana, Pinkotu se je posrečilo skriti pred paznikom in prinesti v celico rdeč nagelj, ki mu ga je prineslo njegovo dekle. Vtaknil ga je v lonček in mu menjaval vsak dan vodo. Pokazala sta mi tudi sliki svojih deklet in sta bila tako vesela, ko sem ju hvalil, da sta dobro izbrala.

Ne eden ne drugi nista več mislila na najhujše. Pinko se je šalil, češ saj je vseeno, koliko nam jih naložijo, dvajset ali trideset, itak bomo morda že spomladi, najkasneje pa jeseni zopet doma in končno — prosti in svobodni. Sicer pa kaj to, če bi tudi končno izgubil glavo! — je dejal. — Saj umirajo milijoni, kaj to, če bi padel še jaz!»

Tudi «na zraku» se je Pinko šalil, s kom

Proslave na Primorskem

na predvečer 28. obletnice Oktobrske Revolucije

V proslavo 28. obletnice Oktoberske Revolucije je primorsko ljudstvo priredilo po vsej deželi manifestativne konference in sestanke, katerih se je udeležilo na tisoče in tisoče ljudi. Govorniki so na teh sestankih obeležili pomen velike Revolucije za delavstvo in sploh za demokratično napredno ljudstvo. V svojih govorih so obnovili spomin na revolucijske dni, obenem so pa obeležili zgodovinsko vlogo Sovjetske zveze v zadnji svetovni vojni v borbi proti fašizmu in nacizmu za svobodo vseh narodov sveta.

V Trstu so danes opoldne po vseh večjih tovarnah in delavnicah v času, ko so imeli delavci svoj opoldanski odmor, priredili celo vrsto sestankov, na katerih so nastopili prvaki tržaških delavskih množic. Tako je bil v ladjedelnici pri Sv. Marku tov. Uršič, v arzenalu tržaškega Lloyda tov. Laurenti, v ILVI tov. Regent, pri «Modianu» tov. Loreta.

Povsod se je zbralo skoraj vse delavstvo, da bi sredi dela resno proslavili svoj veliki praznik. Delavski govorniki so na teh sestankih po kratkem obrisu velike oktoberske revolucije obeležili ostro borbo, ki se razvija prav sedaj na tržaških tleh za ljudsko oblast, čeprav ne več z orožjem. Naglašali so potrebo enotnosti vseh ljudskih množic, ki bodo le tako do kraja dosegle uresničenje svojih pridobitev, za katere so v vojni žrtvovale toliko krvi in trpljenja. Velika Sovjetska zveza je prav na tej osnovi, da je bila oblast v njenem okviru dejansko v ljudskih rokah, izvojevala svojo največjo zmago, ker so se vsi njeni narodi jasno zavedali, da gre za njihove neposredne ljudske pridobitve in koristi.

Tov. Laurenti je v svojem govoru med drugim poudaril potrebo, da se ljudske množice ne puste provocirati in privesti v ekstremizme, niti v šovinizme. To je orožje, katerega se je vselej posluževala reakcija, da bi zasejala razdor med ljudstvom.

Na vseh tovarniških sestankih, so delavci z navdušenjem pritrjevali izvajanjem posameznih govornikov in so vzklikali Generalisimu Stalinu, zmagoslavni Rdeči armadi, junaškim narodom Sovjetske zveze. Na poedinih sestankih so bile predlagane in z velikim navdušenjem sprejete pozdravne brzojavke Generalisimu Stalinu in Rdeči armadi.

Nocoj so po gričih okrog Trsta, po Krasu, po vsej Goriški in tudi daleč na severu po primorskih gorah zagoreli kresovi v proslavo jutrišnje obletnice Oktoberske Revolucije. Na nekem griču južno od Gorice so razporedili kresove tako, da so plameni zapisali v noč ljudsko geslo. Po tržaških predmestjih so v večernih urah razsvetljevale nebo bleščeče rakete.

Na 25 krajih v območju tržaške občine pa je ljudstvo priredilo zvečer sestanke na katerih so s predavanji in govori proslavili 28. obletnico revolucije. Na sestankih je bila sprejeta tudi cela vrsta resolucij, ki obeležujejo velike ljudske pridobitve, ki so bile oživotvorjene prav v velikih dneh Oktoberske Revolucije. Za jutri dopoldne ob 10h so napovedane posebne proslave. Zvečer pa se bo vršila vrsta mitingov, v vseh kulturnih krožkih in prosvetnih društvih.

Tečaj za pevovodje

Na pobudo Zveze prosvetnih društev se bo vršil od novembra do polovice decembra leta v Borštu pri Trstu [illegible] ki tečaj namenjen vse[illegible] [illegible]učujejo petje v cerkvi in [illegible] prosvetnih pevskih zborih. Zaključek tečaja je bil v ponedeljek 5. t. m.

Kulturna oživitev, ki se tako močno odraža po vsej slovenski zemlji, mora biti postavljena na čisto nove temelje, kajti časi, ki jih doživljamo, tvorijo velik mejnik v naši zgodovini, mejnik ki ga doslej ni bilo in ga ne bo kmalu niti v bodočnosti.

Vse, kar gradimo, mora biti izraz onih velikih idej, ki so rodile naše prerojenje. Mnogo onega, kar je bilo nekdaj v starih, lepih časih dobro in na mestu, nima smisla obnavljati, ker ne odgovarja več našemu mišljenju in nas le ovira pri našem ustvarjanju.

Naše petje — je na vseh poljih potrebno poglobitve v tem smislu. Potrebno je poglobitve že v osnovni šoli, kjer bomo s časom nastavljali posebnega, strokovno izobraženega učitelja za petje, kajti tam se ustvarja prva podlaga za glasbeno življenje naroda. Naravno je, da kar bo veljalo za osnovno šolo, bo veljalo še v toliko večji meri za srednje in višje šole.

Ista načela se bodo uvedla tudi pri pevskih zborih. Naivno iskanje in ugibanje na slepo srečo mora dati prostora jasnim predstavam: Vsak se mora zavedati, kaj se lahko doseže, kako je treba priti do cilja po najkrajši in najprijetnejši poti in kaj moremo doseči v sedanjih okoliščinah.

K tem problemom spada tudi ta, da bomo postopoma odpravili bedni način učenja samo po posluhu in ustvarili velikopotezno akcijo petja po notah — in to povsod!

Da se uresničijo vse te zahteve, bo potrebno temeljito izobraziti naše učitelje petja in pevovodje sploh in bo treba — držeč se navodil našega strokovnjaka Srečka Kumarja — ustanoviti v bodoče pevski tečaj, ki bo trajal okoli poldrugo leto. Vanj bodo sprejeti učitelji, pevovodje, duhovniki, dijaki srednjih šol — posebno učiteljišč — in drugi, ki se zanimajo za to stvar.

Za poučevanje bodo povabljeni specialisti za vse potrebne stroke. Ko bo tečaj končan, bo izobilje delavcev, ki bodo z enakimi direktivami stopili med narod in usmerili vse delo, kakor mora biti usmerjeno, da ne bo več narod trosil neplodno svojih talentov in svojih najdražjih sil.

Izzivači Breginjskega kota

Na *Kobariškem* skoraj ni večera ali dramatske vaje za nastop na ljudskem odru. Ljudstvo kaže veliko zanimanje za kulturno udejstvovanje. Veselijo se novih knjig in slovenskega koledarja za leto 1946. Tudi za zadružništvo ima ljudstvo precej smisla. 28. oktobra t. l. je bila ustanovljena okrajna nabavno prodajna zadruga, ki šteje sedaj nad dvesto članov in razpolaga z nad polmilijonskim jamstvom. Reakcionarji, podprti od domače duhovščine, skušajo zlasti v Breginjskem kotu na vse mogoče načine ovirati delo. Večkrat celo streljajo izzased. Ni je noči, da bi ne odmevali streli po Breginjskem kotu. Za ta dejanja dolžijo reakcionarji bivše partizane. Zavezniška policija večkrat nasede tem govoricam in ko izvrši preiskavo pri družinah, ki so delale za partizane, se prepriča, da so obtožbe neosnovane. 28. oktobra je neka družine iz Volč odkopala v Breginju na pokopališču zemeljske ostanke padlega partizana. Domače mladinke so nosile za krsto venec, pristašinje belogarde pa so preklinjale resnične borce za svobodo in želele vso nesrečo družinam, ki so pomagale partizanom. Med njimi sta se najbolj izkazali Mazora Milka in Skolč Cecilija, obe iz Breginja. Ko so se vrnili v Breginj tovariši, ki so bili v Franciji, so mladinke skupno z njimi prepevale narodne partizanske pesmi. Med tem se je pripeljala v vas zavezniška policija in pregnala pevce. To je toliko vzpodbudilo izzivače, da so kmalu nato žačeli prepevati osovražene pesmi.

Kobarid

Kobariško ljudstvo je imelo od nekdaj posebno skrb za svoje šolstvo in za vzgojo svojih otrok. To prizadevanje ni bilo zaman. Eno stoletje nam je dalo pesnika S. Gregorčiča, Krilana, skladatelja Andreja Volariča in druge, ki so bili v čast našemu narodu.

Četrt stoletja zatiranja po fašizmu je povzročilo na Kobariškem globoke vrzeli med našo inteligenco in na kulturno prosvetnih ustanovah.

Danes se zlasti ljudstvo zaveda, da je nadarjena mladina, ki veliko krat živi doma v slabih gmotnih razmerah, potrebna pomoči, če hočemo vzgojiti sposobne može in žene, ki bodo v bodočnosti vsebolj dvignili kulturo našega naroda. V nabiralni akciji «Za našega dijaka» smo nabrali približno 5.000 kg krompirja, 315 kg fižola, 340 kg sadja, 220 kg koruze, nekaj masti in ječmena.

To blago bo šlo v prid naših dijakov iz srednje šole v Tolminu, ki se je zdaj po tolikih letih kulturnega molka ponovno odprlo. V tej šoli imamo 61 dijakov iz Kobariškega okraja. Domače učiteljstvo jih je tekom samih počitnic z različnimi tečaji pripravljalo, da so bili naposled sprejeti v srednjo šolo.

Na pobudo roditeljskega sveta za Kobariško se je odprl v Kobaridu gospodinjski tečaj, ki bo trajal približno 50 dni. Obiskuje ga približno 40 mladink iz okraja, ki se pod vodstvom tovarišice Cerbek Rozalije uče praktičnega gospodinjstva, kuhanja, šivanja, krojenja, pletenja in drugih gospodinjskih del.

Na Kobariškem komaj čakajo nove knjige in koledar za leto 1946. Po vseh vaseh se popisujejo naročniki. Do sedaj prednjači vas Idrsko, ki je prva pobrala denar za naročnino. V vasi, ki šteje 100 hišnih številk se je popisalo 98 naročnikov, Kobarid ima do sedaj 108 naročnikov, Breginj 55, Staroselo 35 in Sužid 26 naročnikov.

Zveza primorskih partizanov

Vse družine padlih partizanov pokopanih v zoni A in B, in sicer ne v skupnem grobu, ki želijo, da se njihova trupla izkopljejo in pokopljejo v Trstu, so naprošene, da se javijo v ulici Galatti 20 za informacije, in to v teku tega tedna v uradnih urah od 15 do 18. To obvestilo velja samo za družine, ki bivajo v Trstu.

Sprejemni izpiti na slovenski nižji srednji šoli v Gorici

Dijaki, ki se iz kateregakoli vzroka niso še javili k sprejemnemu izpitu za I. razred slovenske nižje srednje šole v Gorici, naj to store naknadno dne 9. t. m. Izpit za zamudnike se bo vršil, kakor izpit za vse druge, v Šolskemu domu, Via Croce 3, ob pol devetih. Če še niso vložili kolkovane prošnje za pripust k temu izpitu, naj jo prinesejo s seboj. Predhodno naj plačajo izpitno takso na tekoči račun štev. 11/270 na poštnem uradu, in sicer dečki 110 lir, deklice 150 lir. K izpitu naj prinesejo še 55 lir za izpitne pristojbine.

Vsak dijak naj prinese k izpitu polo črtanega papirja, polo risalnega papirja, pero, črnilo, svinčnik in radirko.

Opozarjamo vse, da je to poslednji rok za ta izpit in da se naknadni izpiti ne bodo več vršili.

Primorski učitelji zborujejo

Dne 4. in 5. novembra se je vršilo v Postojni v jamskem hotelu prvič po 25. letih veliko učiteljsko zborovanje. Zborovanja se je udeležilo približno 300 učiteljev in učiteljic iz vse cone B. Ob tej priliki je prišel iz Ljubljane tovariš Winkler, delegat ministrstva. Od poverjeništva PNOO-ja so bili navzoči pooblaščenec ministrstva za narodno vzgojo tov. Sosič Tone, nadzornik Slovenskih šol za Goriško tov. Venturini in tovariša Taučer in Perovšek.

Na konferenci so podrobno obravnavali vse didaktične, organizacijske in sindikalne probleme.

Ob zaključku konference sta bili poslani pozdravni brzojavki maršalu Titu in ministru Kardelju.

Vsi udeleženci so si ogledali tudi naš podzemeljski čar — Postojnsko jamo, zvečer pa je bila zanje kulturna prireditev.

Zbor volivcev v Nabrežini

V četrtek 8. t. m. se ob 7. uri zvečer vrši v dvoranj gostilne Cabarija Zbor volivcev, na katerem bo KNO podal svoje mesečno poročilo. Pozivamo vse volivce, da se tega zbora polnoštevilno udeleže.

Sestanek svojcev talcev

Svojci talcev, usmrčenih po SS policiji v Trstu, so vabljeni na sestanek, ki se bo vršil v Trstu v domu pristaniških delavcev (Casa del Lavoratore Portuale) Piazza Duca degli Abruzzi, v nedeljo 11. novembra 1945. ob 10. uri.

Odbor za počastitev padlih talcev.

RENČE

Bilo je pomladanskega dne 15. aprila 1944. leta, ko so po vsej goriški okolici govorili o dveh junakih, ki sta visela v Sovodnjah pred cerkvijo. Tov. Negovana iz Renč in tov. Santina iz Splita so pri izvrševanju njunih dolžnosti ujeli pri Gorici nemški SS-ovci. Santina so ustrelili in mrtvega obesili. Negovana so ujeli, ga pretepli in mučili ter končno obesili. Dva dni sta visela pred cerkvijo v Sovodnjah, nato so jih sami SS-ovci odpeljali, da ni bilo sledu za njima. Njuni tovariši so našli obe trupli v neki zasuti kaverni ob Soči.

4. novembra t. l. so Renče počastile zemeljske ostanke teh dveh junakov in tisočglava množica ju je spremljala na pokopališče. Ob odprtem grobu jima je spregovoril dr. Slibar: «Še so ljudje, ki ne upoštevajo naših žrtev, ki ne priznavajo zakaj je tekla naša kri in hočejo z raznimi komisijami ugotovlti stvarnost naših zahtev. Toda mi bomo sprejeli tudi te komisije. Pokazali jim bomo naše tovariše, pokazali jim bomo grobove naših ljudi in na tisoče požganih domov. Takrat, ko bodo po vsej Primorski zvonili zvonovi, bomo obiskali, dragi padli borci, vaše grobove in vam povedali, da so se uresničile vaše in naše želje, da smo srečni v svobodi.»

Ko se je ginjena množica razšla, se je že začelo mračiti.

Vojnim oškodovancem

Zadruga vojnih oškodovancev v Trstu poziva vse vojne oškodovance, t. j. vse osebe, ki so utrpele, bodisi vsled vojnih dogodkov ali zaradi nacifašističnega nasilja škodo na premičnem ali nepremičnem premoženju kakor tudi telesno škodo (smrt, telesne poškodbe itd.), da se vpišejo v novo ustanovljeno Zadrugo vojnih oškodovancev s sedežem v Trstu. Zadruga ima v vseh okrajih cone «A» svoje podružnice, ki sprejemajo prijave novih članov.

Sestmesečni rok za prijavo vojne škode pri državnih oblasteh ni sicer začel še teči ker traja še vedno vojno stanje in bo šele tedaj prenehalo, ko bo to ugotovljeno z uradnim razglasom. Vendar je priporočljivo, da se oškodovanci čimprej vpišejo v zadrugo in ji s tem omogočijo ugotovitev števila vojnih oškodovancev in obsežnost potrebnih obnovitvenih del. V prihodnjih tednih bo zadruga pričela s cenitvami škode, s sestavljenjem prizivov na finančno oblast ter z organizacijo obnovitvenih del.

Belski udarniki

Kako je narodno osvobodilna borba preoblikovala ljudi v dobre in res prave Slovence, ki tovariško pomagajo tistim, ki jim je okupator požgal domove, kaže naslednji primer.

Delavci žage v Belskem (okraj Postojna) so udarniško sežagali enajstim pogorelcem 100 kub. m lesa, razen tega so še dve nedelji zaporedoma žagali les za druge potrebne in vse to brezplačno.

To naj bo vzgled vsem tistim, ki mnogo govorijo in pravijo: «Bomo že jutri», dejansko pa ničesar ne napravijo. Kot so se še za časa borbe ljudje z občudovanjem ozirali čez meje takratne «partizanske Jugoslavije», tako gledajo danes — in še bolj — ter se čudijo naši ogromni ustvarjalni moči.

Taki primeri naj bi se še pomnožili, da bo svet videl, da iz ruševin vidno rastejo novi domovi, ki jih gradijo novi ljudje.

Boj nergačem

Najdejo se še ljudje, ki hočejo škodovati naši zavedni mladini. Nek tak primer se je pripetil pred dnevi v vasi Opatje selo. Neka tovarišica iz Opatjegasela je izjavila, da ima naša mladina vse preveč sestankov in da kljub temu ne kaže nobene izobrazbe. Prizadeta mladina pa jo je smelo odgovorila: Naša mladinska organizacija dobro napreduje, čeprav ima samo enkrat tedensko sestanke. Ker pa na drugi strani mladina Optjegasela vidi, da je končno le še premalo sestankov, je sklenila, da jih bo imela čim več. Utemeljila je, da take lepe prilike za pouk kot jo ima danes mladina v Titovi Jugoslaviji, nima razen v Sovjetski zvezi nobena mladina na svetu.

Prosvetno društvo „Rojan"

V sredo 7. t. m. ob 20. uri bo imelo prosvetno društvo «Rojan» sestanek s predavanjem, ki ga bo imel tov. dr. Delaka o vplivu telesne vzgoje no človeško zdravje.

Prehrana

Prekajene ribe. Od danes bodo prekajene ribe v prosti prodaji. Cena ostane po 98 lir za kg.

Sladkor. Za dvig sladkorja po upravičencih veljajo boni št. I. in II. za sladkor za november.

Dobra srca

V spomin Pina Tomažiča so darovale družine Drago Čok, Colja in Vrč, Trst, za tiskovni sklad PD lir 2.000 (dvatisoč), za sirote padlih partizanov lir 2.000 (dvatisoč), za «Našega dijaka» lir 2.000 (dvatisoč).

Just, Sonja in Lily Colja, Beograd, darijejo za tiskovni sklad PD lir 1.000 (tisoč), za «Našega dijaka» lir 1.000 (tisoč).

V počastitev spomina pok. Mirka Pirca-Slavka, predsednika biv. Srednjeprimorskega okrožja, je darovalo šest tovarišev iz Koprive na Krasu, ki so ga nesli k zadnjemu, počitku, krajevnemu OF 900 lir.

Prosvetno društvo v Škednju je prispevalo v korist akcijskega odbora «Za našega dijaka» lir 5000 (pettisoč), dalje je stavilo na razpolago Krajevnemu odboru U.A.I.S. v Škednju lir 10.000 (desettisoč) za socialne namene.

Kulturno-prosvetne prireditve

Dolga leta kulturnega suženjstva so tlačila primorsko ljudstvo. Prišla je svoboda, molk je bil prekinjen. Kot da bi vstajali k novemu življenju, so primorski ljudje hiteli v dvorane in na odprte prostore h kulturnim predavanjem in na prireditve. Zelo mnogo je že bilo kulturnih predstav širom pokrajine. Aktivnost ni upadla niti sedaj po šestih mesecih od konca vojne. Dan za dnem nastopajo mladina, pionirji in odrasli.

Mladina iz *Stržišča* je 14. oktobra t. l. prvič po 25 letnem suženjskem molku priredila v svoji vasi kulturno predstavo. Udeležba je bila polnoštevilna, ljudstvo je prišlo iz vseh sosednjih vasi. Nepopisen je bil občutek množice, ko je po dolgih letih zopet zaslišala na odru svobodno slovensko pesem in besedo. Mladina iz Stržišča se pripravlja že na drugo prireditev.

Tudi ljudstvo *Markičev pri Benečiji* se udejstvuje v kulturnem življenju. Dne 27. oktobra t. l. so mladinke in pionirji priredili lep miting. Posebno so se izkazali najmlajši Uprizorili so burko: «Mussolini in domobranec» ter zapeli «Zemlja tujcem izdana» in «Naša vojska». Zadnja pesem je vzbudila v ljudstvu veliko veselje, tako da je kar v hipu izbruhnilo gromko vzklikanje.

«Naj živi Jugoslovanska armada, naša osvoboditeljica», «Hočemo naše osvoboditelje!» so vzklikali mladi in stari. Nato so mladinke skupno s pionirji podale igro «Stirje bratje». Ob priliki te prireditve je okrog 250 ljudi iz obmejnih vasi Benečije ponovno izpričalo svojo željo po priključitvi k demokratični federativni Jugoslaviji. Nabranih je bilo tudi 300 lir prostovoljnih prispevkov za internirance in pogorelce.

29. oktobra je mladina iz *Nekovega* imela dobro uspelo prireditev. Po otvoritvi sta dve mladinki sprejeli dva borca iz vasi, ki sta bila izpuščena iz Jugoslovanske armade. Eden od njiju je odšel k partizanom že 17 leten, drugi pa ni nikdar klonil, četudi nosi na telesu 12 ran. Nato je zbor podal deklamacijo «Naši zastavi» in igro «Luknja v namiznem prtu». Mladinski zbor je zapel «Stoji pri potoku mlinček» in «Naglo puške smo zgrabili». Vse prisotne je razveselil prizor «Oče». Med prireditvijo je ljudstvo neprestano vzklikalo Jugoslovanski armadi, maršalu Titu in F.D.J.

3. novembra zvečer je v *Gorici* na odru Ljudskega doma imelo svoj prvi nastop obnovljeno dramatsko društvo mesta Gorice. S Cankarjevo dramsko trodejanko «Jakob Ruda» je bila otvorjena sezona 1945-1946. Predsednik društva tov. Kozman je v kratkem nagovoru pozdravil veliko množico slovenskega goriškega občinstva. Med drugim je dejal, da je želja obnovljenega dramatskega društva pridobiti si to, kar je bilo zamujenega v dveh desetletjih prisilnega molka. Pozval je k sodelovanju vse ljubitelje umetnosti, zlasti mlade moči, ki naj bi s starimi igralci nadaljevale tradicionalno pot. Ponovna predstava se je vršila 4. novembra popoldne.

Obnovljeno prosvetno društvo *Storje* je imelo 4. t. m. svojo prvo kulturno predstavo. Dvorana, v kateri je bila prireditev, je bila nabito polna ljudi iz vseh okoliških vasi. Pred otvoritvijo prireditve sta imela tovariš Pahor Jože, predsednik prosvetne zveze za Slovensko Primorje in Trst, in tovariš Joco, podpredsednik, kratka govora o kulturi in prosveti.

Preko 60 članov ustanavljajočega prosvetnega društva se je zbralo 4. t. m. v *Ročinju*, da izvolijo odbor. Ena izmed članic, ki se ni mogla sama udeležiti občnega zbora, je poslala pismo. Neka članica OO Slovenske prosvetne zveze je na prosnjo predsednika pripravljalnega odbora prebrala pismo, v katerem je bilo napisano med drugim sledeče: «Edinost, bratstvo in sloga naj vladajo med nami vsemi, ki bomo sodelovali v tem društvu. Naj izgine med nami vsaka sled osebnega sovraštva! Pokažimo svetu, da lahko prekosimo tudi na kulturnem polju vse ostale; pokažimo, da smo sposobni dvigniti našo kulturo na ono višino, katere smo vredni in katero smo dokazali že v naši borbi!» Lepa vsebina pisma je vse prisotne globoko ganila in dala občnemu zboru slovesen in resen poudarek. Nato so bili predlagani kandidati za odbor soglasno izvoljeni. Med njimi so tudi tovariši, ki so se pred kratkim vrnili iz Francije. Po čitanju pravil so dali društvu ime «Edinost».

Torej smelo in udarniško naprej, da pridobimo, kar smo izgubili tekom prisilnega kulturnega molka!

Slikar Černigoj v galeriji „Trieste"

V četrtek je bila otvorjena razstava slikarja Černigoja. Razstavlja po večini slike pokrajin in slike religioznega značaja iz vasi Knežak in Bač. Razstavo dnevno obiskuje veliko število ljudi, kar priča o globokem zanimanju primorskega prebivalstva za dela svojih umetnikov. Posebno zanimiva je pokrajina «Pivke», kjer se začenja in končuje Kras.

Slikar Černigoj je znan kolorist in to svojo lastnost poudarja v vsakem delu. Njegove pokrajine so svetle, stopnjevane z zelenim tonom ali pa utopljene v sončno zlati atmosferi. V raznih delih nam dokazujejo gotovost in globoko doživljanje slikarske interpretacije.

V cerkvenih motivih je slikar včasih pripovedujoč, vendar sintetično intenziven in posrečen. Motivi imajo vsi mistično noto.

Slike z domačimi motivi, kot n. pr. staro kraško «ognjišče», podaja slikar veselo in tudi dramatično. Te slike vzbujajo pozornost. So originalne in tudi edinstvene.

Slikar Černigoj je hotel to pot prinesti s seboj v Trst del naše zemlje, pokazati tržaškemu ljudstvu kakšna je njegova bogata okolica, kakšno je življenje in ozračje naših krajev. V tem je popolnoma uspel. Slikar Černigoj, zelo znan kot umetnik, je sedaj zanimiv ne samo kot slikar, temveč tudi kot tvorec zveze med mestom in deželo. Njegovo slike so dokaz, da je naša pokrajina slikovita, zanimiva in pozornosti potrebna.

Razstavo je vredno obiskati. Umetniki, ki so to razstavo obiskali, so bili z vsemi ostalimi obiskovalci presenečeni nad višino umetniških del.

Ne zamudite prilike. Oglejte si jo vsi!

Razstava naše pravice in bolesti

Umetniška razstava Toneta Kralja v Ljubljani

Z vedrim smehljajem na obrazu, kot mu vedno igra, sem ga srečal za frančiškansko cerkvijo v Ljubljani. Tegobe zadnjih let so naju razteple po svetu, da si že nekaj časa sem nisva mogla stisniti roke. Tokrat je bil tudi zaposlen. «Veš, razstavo urejam; pokazal bom slovensko borbo, bol in zmago in še posebej bol Primorske» je počasi, še vedno v svoj doneč dolenjščini pripovedoval ta, po rodu Dolenje, po krvi in čustvu pa že ves sin krajev ob Soči, morju in Istri. «Pridi, poglej in povej, kako ti bo všeč», in je odbrzel.

Kaj je umetnik Tone pokazal? Svoje srce, ki mu že dvajset let kaže pot na skrajne slovenske meje. Tam hoče ujeti na platno in presno gorje in trpljenje ljudi in zemlje. Prišel je k nam tedaj, ko je že od povsod pregnana slovenska beseda, knjiga in pesem zamirala ob ognjišču, v zakristijah in v gozdu. Nekoč smo se v obupu menili, naj nam umetnik še en osnutek ustvari: znamenje na grob Slovenskemu Primorju. Pa je menil on, da ne še, pač pa da je treba svetu in tujcu pokazati, da diha tod naš duh; prikazal, da ga bo, kjer je mogoče. Takrat smo se spomnili naših cerkva. Tu naj bi bil kraj, kjer naj v barvi pove našo preteklost, sedanji čas in kaj bo z nami.

In Tone Kralj je to kazal vzdolž ob Soči, od Višarij, Trente, Soče, Mengor, Volč, Sv. Lucije, mimo Pevme na Kras (Avber, Tomaj), celo v Trst (Katinara) in Istro (Slivje, Dekani) ter na Pivki v Hrenovicah. Razsejal je spomenike slovenske umetnosti in slovenstva tudi po pokopališčih. Saj teh čas ne razje in spomenik ostane... — Pa je goriški fašist zapazil namero. Kot je italijanski umetniški nadzornik izrival Kraljevo, našo umetnost iz cerkva, tako je tudi odklanjal njegove osnutke za nagrobnike. Bali so se teh kamnitih prič našega rodu.

Vprašajte romarja z Višarij in vam pove: «Tam gori se pa da moliti. Bog, Marija in svetniki ti gledajo s sten res po naše. Tako sodi primorsko ljudstvo o Kraljevi slikariji. On je s svojo umetnostjo, zlasti v cerkvah, potrdil in utrdil, da so ti kraji naši, slovenski! V tem je za Primorca Kraljeva ne le umetniška marveč tudi etnično narodna zasluga.

S te perspektive moramo gledati tudi Kraljevo razstavo v Jakopičevem paviljonu. «Kakor je bilo gorje ogromno», pravi, «tako sem ga moral zajeti na velike ploskve, na cerkvene stene ali platna». Osrednje umetnine so posvečene primorski borbi. Zasnovane so bile med osvobodilno borbo; skrival jih je po mrtvašnicah in cerkvenih podstrešjih, dokler ni prišel čas, da trpljenje Primorske pokaže javnosti.

V osrednji razstavni sobani se dviga «Spomenik zmage». To je le model. Dvigal se pa bo iz kraškega marmorja izklesan na trgu Zmage (park Rimembranza) v Gorici. Kot vez v sivo preteklost se niha ob stenah slovenski križev pot v dvanajstih postajah; kmečki punt, reljefi iz mavca. Punt za svobodo proti gradu in Valpetom, ki nosijo vsem tlačiteljem skupne železne šleme. Ta sobana z reliefi našega prvega upora v načrtu, ima še drugo polovico iz sedanje osvobodilne borbe, in s krono, Spomenikom zmage močno vpliva na obiskovalca. Pokazana je borba za narodno svobodo.

Obstaneš pa tudi pred trilogijo «Rudarji». V silnih zamahih z ogljem na veliko platno pokaže umetnik na drugo borbo, na težko socialno borbo delavca - rudarja - za vsakdanji kruh, od slovesa z doma, preko trdega dela v rovu, dokler ga skladovje ne zasuje.

Višek jedke groze je pa v živih barvah prikazal v «Kurentu». Smej se, pajaco, trpljenju in smrti, vriskaj na violino ko ti tenente žuga s smrtjo in črni vpričo tebe zažigajo ob umorjenih truplih, hiše in vso vas. Podobna je «Angelska gora», prav za prav Otlica na Angelski gori.

To so najmočnejša dela, ki izzvene v «Poti v svobodo», ki jo je umetnik ustvaril kot eno zadnjih letošnjih umetnih.

Razstavljenih del je okoli 34 in bi se dalo še marsikaj ob njih zapisati. Toda za primorskega človeka, za njegovo bolest, borbo in, z gotovostjo vemo, za dokončno pot v svobodno državo, je pri pogledu na umetniško ustvarjanje Toneta Kralja eno gotovo: Takemu bardu copička in dleta, ki je najglobije posegel v primorsko razboljeno dušo, moramo biti hvaležni.

Umetniška revija je imela močan moralen uspeh. Fotografski posnetki razstavljenih umetnin so razpostavljeni po mnogih ljubljanskih izložbah in jih spoznava tudi širša javnost.

Prof. RADO BEDNARIK

TRZAŠKI RADIO

Spored za četrtek 8

6.30: Glasba za dobro jutro; 7: napoved časa, glasba za dobro jutro; 7.10: čitanje sporeda v slovenščini; 7.15: poročila v slovenščini; 7.30: poročila v italijanščini; 7.45: koledar, lahka jutranja glasba; 8.20: zaključek.

10: 2 uri 35' v zvezi z Vidmom; 12.35: predavanje v slovenščini; 12.45: poročila v slovenščini; 13: napoved časa, poročila v italijanščini; 13.15: glasba po željah; 13.45: predavanje - zdravniška rubrika; 14: pregled vesti, krajevni pregled, predavanje; 14.30: zaključek.

16: 2 uri 30' v zvezi z Vidmom; 18: obvestila svojcem; 19: ženska ura (slov.); 19.30: pianist Tagliati; 20: napoved časa, poročila v slovenščini; 20.15: poročila v italijanščini; 20.30: glasba za delavce; 21: komedija; 22.30: vesela glasba; 23: napoved časa, zadnje vesti v italijanščini; 23.10: zadnje vesti v slovenščini; 23.20: nočno zabavišče; 24: zaključek.

Odgovorni urednik
ŠTER CIRIL

Poizvedbe

Kdor bi kaj vedel o LEANDRU ČERNE, autiere 28 Regg. Art. D. F. Livorno Com. II. gruppo da 18-35 T. M. — P. M. 77, ki je bil 14. 7. 43 v bolnici Mirabella (Sicilija), naj sporoči Černe Emiliji, Vrtojba 336 (Gorica).

DEVETAK EDVARD-Carlo, rojen 27-2-1924, bil pri Simon Gregorčevi brigadi, zadnje vesti 11. sept. 1943. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči na naslov dr. Devetak, Doberdob pri Jezeru, Trst.

MALI OGLASI

DVOSOBNO STANOVANJE, na periferiji, 10 minut od tramvajske postaje, oddam. Ponudbe na upravo «Primorskega dnevnika» pod št. 333.

HIŠO, DVOSTANOVANJSKE, z vsemi pritiklinami, moderno, z lepim vrtom, v Trstu kraj morja, zamenjam za hišo v Ljubljani. Ponudbe na upravo «Primorskega dnevnika» pod št. 549.

MLADA, SIMPATIČNA GOSPOJIČNA, dobro preskrbljena, išče resnega ženina. Ponudbe s sliko, ki se po želji vrne, poslati na upravo «Primorskega dnevnika» pod šifro «V dveh je lepše».

GABRIELČIČ ALOJZ - Kanal, Gorenja vas 37 je izgubil denarnico, ki je vsebovala osebne dokumente, nakaznice za tobak in 250 lir.

Najditelja se vljudno naproša, naj vrne proti nagradi vsaj osebne dokumente na podružnico «Primorskega Dnevnika» v Gorici, Ljubljanski dom.

Prosvetno društvo „Višava" iz Konkonelja priredi danes ob 19. uri

PI.ES

Nikolaj Ostrovski

Kako se je kalilo jeklo

(Roman)

66

Mičaj je sedel na oknu skupaj z nepoznano deklico. Korčagin ju je videl pred tremi dnevi pri Žarkiju.

Dubava je šaljivo potrepljal Pavla po ramenih.

— Kaj ti je ušlo srce v peto, a? Nič, naučili vas bomo, kako se je treba boriti. Kaj je, ali je ne poznaš? — je namignil proti deklici. — Ime ji je Ana, ne vem kako se piše, njen položaj je — vodja agitacijske baze.

Deklica je poslušala šaljivo predstavljanje Dubove in gledala Korčagina. Popravila si je pramen las, ki ji je silil izpod rute.

Srečala se je s Korčaginovim pogledom. — Nekaj trenutkov se je v njem vodil boj. Njene temno modre oči so se izzivalno svetlikale. Imela je goste trepalnice. Pavle je prenesel pogled na Dubavo. Občutil je, da postaja rdeč in se je zato nezadovoljno namršil.

— Ali ti agitiraš pri njej, ali ona pri tebi? — je vprašal Pavle in se poskušal nasmehniti.

V dvorani se je slišal ropot. Komandir čete, razvrstite se v tej dvorani! Hitreje, hitreje tovariši!

V dvorano je vstopil Zuhraj predsednik gubernijskega izvršnega komiteta. in Ahim. Pravkar sta prišla. Dvorana je bila prepolna ljudi, ki so stali v vrstah.

Predsednik gubernijskega izvršnega komiteta je stopil poleg šolskega mitraljeza, dvignil roko in rekel:

— Tovariši, mi smo vas zbrali tukaj zaradi odgovorne in važne stvari Sedaj lahko povem tisto, česar še včeraj nisem smel povedati, ker je bila to velika vojaška tajnost. Jutri ponoči bi se moral v mestu in po vsej pokrajini začeti proti-revolucionarni upor. Mesto je polno oficirjev. Okrog mesta so zbrane banditske družine. Del upornikov se je vtihotapil v oklopni divizion in delajo tam kot šoferji. Toda izredna komisija je odkrila to tajnost in mi bomo sedaj oborožili vso partijsko organizacijo in komsomol. Skupno z izkušenimi odredi gojencev in odredi Čeke bosta delovala prvi in drugi komunistični bataljon. Gojenci so že odšli; sedaj je vrsta na vas, tovariši. Imate 15 minut časa, da se oboružite in zberete. Operacije bo vodil tov. Zuhraj. Komandirji bodo dobili od njega točna povelja. Mislim, da je nepotrebno poudarjati komunističnima bataljonoma važnost tega momenta. Jutrišnji upor moramo danes prehiteti.

Četrt ure kasneje sta se oboružena batoljona razvrstila na šolskem dvorišču.

Zuhraj je pregledal nepremične vrste bataljonov.

Tri korake pred vrsto je stala dvojica v bojni opremi: komandant bataljona Menjajlo, junak, uralski livar, in poleg njega — komisar Akim. Levo od niju so bili vodi prve čete. Dva koraka pred njima je zopet stala dvojica: komandir čete in politični vodja. Za njihovim hrbtom so stale molčeče vrste komunističnega bataljona. Tristo bajonetov.

Fjodor je dal znak.

— Čas je, da gremo.

*

Tristo ljudi je korakalo po praznih ulicah.

Mesto je spalo. Ko je šel bataljon proti Divlji ulici, se je v Lavovski ulici ustavil. Tukaj so začeli akcijo.

Tiho so obkljevali četrti, štab se je namestil na stopnicah neke delavnice.

Iz centra se je po Lavovski ulici pripeljal avtomobil in razsvetljeval cesto z žarometom. Pri štabu se je ustavil.

Tokrat je Litka pripeljal svojega očeta. Komandant je skočil na stopnice in hitro povedal svojemu sinu nekaj besed v letonščini. Avtomobil se je peljal naprej in trenutek nato izginil za oglom v Dimitrojevski ulici. Hugo Litke se je na videz ves spremenil. Roke so mu prirasle za volan — desno — levo.

Aha, vidite, kje je potrebna Litkova drzna vožnja. Nikomur ne bo padlo na pamet, da bi mu dal dve noči zapora zaradi prehitre vožnje.

In Hugo je drvel po ulicah kot meteor.

Zuhraj se ni mogel zdržati, da bi mu ne izrekel občudovanja, ko ga je v tako kratkem času prepeljal iz enega konca mesta na drugi:

— Hugo, če danes pri taki vožnji ne boš nikogar povozil, boš dobil jutri zlato uro.

Hugo je triumfiral.

— Jaz sem pa mislil, da bom zaradi prekrška dobili deset dni zapora.

Prvi udarci so